Република Северна Македонија

Министерство за финансии

К-2-2023

КВАРТАЛЕН ЕКОНОМСКИ ИЗВЕШТАЈ

- втор квартал 2023 година -

Резиме

- Во К-2-2023 е забележан **раст на економската активност** од 1,1% на годишна основа, со што растот на БДП во првата половина од 2023 година изнесува 1,6%;
- **Вкупниот број на невработени лица** на возраст од 15 до 74 години изнесува 103.888 лица. **Стапката на невработеност** во К-2-2023 изнесува 13,1% во категоријата од 15 до 74 години и 13,2% во категоријата од 15 до 64 години, додека кај младите лица (15 - 29 години) таа изнесува 24,5%;
- Просечната **нето-плата** во К-2-2023 изнесува 36.376 денари и бележи раст од 15,1% на номинална основа, односно за 3,6% на реална основа, споредено со нето-платата во К-2-2022;
- Вкупните **буџетски приходи** во К-2-2023 се повисоки за 10,1%, а вкупните буџетски расходи за 35,6% споредено со истиот квартал од 2022 година;
- **Стапката на инфлација** во К-2-2023 изнесува 11,2% на годишна основа;
- Вкупниот **депозитен потенцијал** на банките во К-2-2023 се зголеми за 4,5% на квартална основа;
- Во К-2-2023 е забележан пад на **извозот на стоки** од 1,5% и пад на **увозот на стоки** од 11,5% на годишна основа, со што вкупната **надворешнотрговска размена** изразена во евра забележа пад од 7,4%.

Содржина:

Содржина: 2
1. Економска активност 3
2. Пазар на работна сила 5
3. Јавни финансии 7
3.1. Буџетски приходи според економската класификација 7
3.2. Буџетски расходи според економската класификација 9
3.3. Расходи по буџетски корисници 10
3.4. Буџетски дефицит и државен долг 12
4. Инфлација и монетарни движења 12
5. Надворешен сектор 15
5.1. Надворешнотрговска размена 15
5.2. Платен биланс 19

1. Економска активност

Во К-2-2023 е забележан **раст на економската активност** од 1,1%, со што економскиот раст во првото полугодие од 2023 година изнесува 1,6%. Анализирано според производната страна на БДП, растот на активноста во **услужниот сектор** е на широка основа и се зголеми за 3,9%. Највисок раст во рамките на услужните дејности има кај Трговија, транспорт и угостителство од 7,6%, по што следуваат: Финансиски и дејности на осигурување од 5,0%, Информации и комуникации од 3,7%, Стручни, научни и технички дејности од 2,8%, Дејности во врска со недвижен имот од 2,6% и Јавна управа, одбрана, образование и здравство од 0,8%. Пад е забележан кај Уметност, забава и рекреација од 0,5%.

Табела 1: БДП и компоненти по производен метод – годишни стапки на раст (%) и придонеси во растот на БДП (п.п.)

Сектори	реален раст (%)								придонес во раст (п.п.)							
	К1 2022	К2 2022	К3 2022	К4 2022	2022	К1 2023	К2 2023	П1 2023	К1 2022	К2 2022	К3 2022	К4 2022	2022	К1 2023	К2 2023	П1 2023
Бруто-домашен производ	2,2	4,0	2,0	0,6	2,1	2,1	1,1	1,6								
Земјоделство	1,6	4,3	3,5	-0,9	2,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Индустрија	-4,1	0,7	-1,7	-1,1	-1,5	0,8	2,6	1,7	-0,7	0,1	-0,3	-0,2	-0,3	0,1	0,4	0,3
Преработувачка индустрија	-2,5	1,9	-2,9	-3,2	-1,8	-0,1	2,8	1,4	-0,3	0,2	-0,4	-0,5	-0,2	0,0	0,4	0,2
Градежништво	-16,7	-1,0	-9,1	-8,1	-8,4	12,7	-21,8	-7,5	-0,6	0,0	-0,6	-0,6	-0,5	0,5	-1,1	-0,3
Услужен сектор	6,6	5,9	4,5	2,2	4,7	3,6	3,9	3,7	3,8	3,3	2,6	1,2	2,7	2,2	2,3	2,3
Трговија, транспорт и угостителство	7,4	6,4	9,1	8,3	7,8	10,6	7,6	9,1	1,3	1,2	1,9	1,6	1,5	2,2	1,7	1,9
Информации и комуникации	6,6	7,3	-0,7	-2,0	2,6	3,8	3,7	3,8	0,3	0,3	0,0	-0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Финансиски и дејности за осигурување	1,0	-0,7	5,8	-0,9	1,3	4,7	5,0	4,8	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1
Дејности во врска со недвижен имот	4,7	7,2	3,1	1,3	4,1	0,4	2,6	1,4	0,6	0,7	0,3	0,1	0,4	0,0	0,3	0,2
Стручни, научни и технички дејности	17,1	12,1	5,6	0,5	8,7	0,5	2,8	1,7	0,7	0,5	0,2	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1
Јавна управа, одбрана, образование и здравство	2,1	0,9	-0,9	-1,9	0,0	-0,9	0,8	0,0	0,3	0,1	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	0,1	0,0
Уметност, забава и рекреација	17,7	14,2	11,8	1,5	11,0	-1,6	-0,5	-1,0	0,5	0,4	0,3	0,0	0,3	-0,1	0,0	0,0
Нето-даноци на производи	-2,2	0,9	1,7	-0,9	-0,2	0,3	1,0	0,9	-0,3	0,1	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
резидуал									-0,1	0,1	-0,2	0,3	0,0	-0,8	-0,7	-0,7

Извор: Државен завод за статистика (соопштение за БДП за К-2-2023) и пресметки на МФ.

Индустрискиот сектор забележа раст од 2,6%, во чии рамки преработувачката индустрија забележа раст од 2,8%. Согласно високофреквентните податоци, раст во К-2-2023 забележа и Снабдувањето со електрична енергија, гас, пареа и климатизација од 27,3%, додека Рударството и вадење камен забележа пад од 2,8%. Во рамки на преработувачката индустрија позначителен придонес врз растот имаат следните гранки: Производство на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати (раст од 20,6%, придонес 0,8 п.п.), Производство на

Графикон 1.1. Индустриски сектор
(годишна стапка на раст)

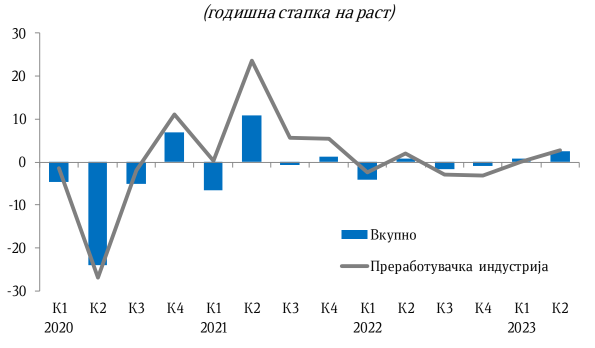

Извор: Државен завод за статистика

моторни возила, приколки и полуприколки (раст од 8,0%, придонес 0,8 п.п.) и Производство на машини и уреди (раст од 7,5%, придонес од 0,6 п.п.).

Земјоделскиот сектор регистрира раст од 0,2%, по растот од 0,1% во претходниот квартал, додека **градежната активност** опадна за 21,8% (по растот од 12,7% во К-1-2023), што, согласно месечните податоци, се должи на падот во двата сегмента, односно високоградба и нискоградба.

Анализирано според расходната страна на БДП, растот на економската активност е резултат на позитивниот придонес на нето-извозот врз економскиот раст и на растот на потрошувачката. Потрошувачката забележа раст од 0,8% на реална основа, во чии рамки **приватната потрошувачка** порасна за 1,6%, додека **јавната потрошувачка** се намали за 2,7% на реална основа.

Графикон 1.2. Придонес во економскиот раст по компоненти
(процентни поени)

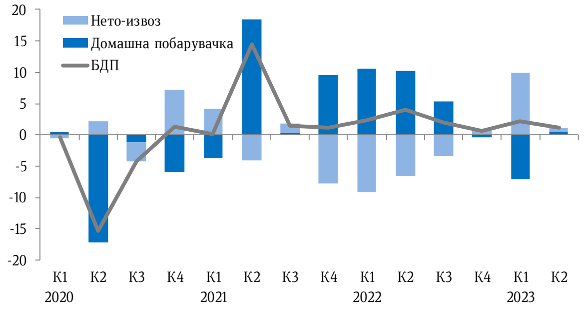

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на МФ

Бруто-инвестициите забележаа пад од 1,2%, што се должи на високата споредбена основа во К-2-2022 година (раст од 41,5%), главно како резултат на зголемувањето на залихите во тој период.

Графикон 1.3. Инвестиции и градежна активност
(годишна стапка на раст)

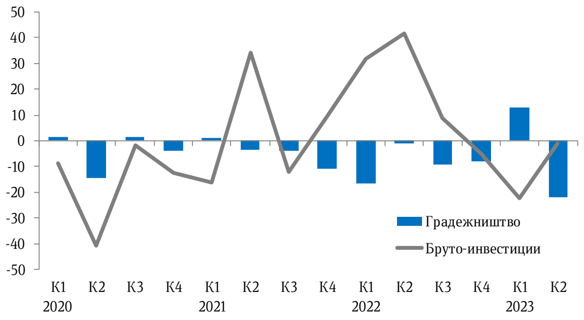

Извор: Државен завод за статистика

Извозот на стоки и услуги забележа пад од 1,2% на реална основа, а **увозот на стоки и услуги** пад од 1,7%. Оттука, и покрај падот на извозот, нето-извозот бележи позитивен придонес врз економскиот раст.

Табела 2: БДП и компоненти по расходен метод – годишни стапки на раст (%) и придонеси во растот на БДП (п.п.)

Компоненти	реален раст (%)								придонес во раст (п.п.)							
	К1 2022	К2 2022	К3 2022	К4 2022	2022	К1 2023	К2 2023	П1 2023	К1 2022	К2 2022	К3 2022	К4 2022	2022	К1 2023	К2 2023	П1 2023
Бруто-домашен производ	2,2	4,0	2,0	0,6	2,1	2,1	1,1	1,6								
Финална потрошувачка	2,5	0,2	3,5	1,9	2,0	1,0	0,8	0,9	2,1	0,2	2,9	1,6	1,7	0,9	0,7	0,8
Приватна	2,5	1,5	5,4	3,0	3,1	2,7	1,6	2,1	1,7	1,0	3,6	2,0	2,1	1,9	1,2	1,5
Јавна	2,7	-5,2	-4,7	-2,8	-2,6	-5,9	-2,7	-4,3	0,4	-0,9	-0,8	-0,4	-0,4	-1,0	-0,4	-0,7
Бруто-инвестиции	31,8	41,5	9,0	-5,3	15,0	-22,3	-1,2	-11,7	9,1	12,0	2,6	-2,2	4,9	-8,3	-0,4	-4,2
Извоз на стоки и услуги	11,3	14,2	17,8	10,2	13,4	7,1	-1,2	2,8	7,6	9,4	12,1	6,5	8,9	5,5	-0,9	2,2
Увоз на стоки и услуги	21,2	19,8	19,4	6,5	16,1	-4,3	-1,7	-3,0	16,8	16,2	15,6	5,7	13,2	-4,4	-1,7	-3,0
Нето-извоз									-9,1	-6,7	-3,5	0,8	-4,4	9,9	0,8	5,2
резидуал									0,1	-1,4	-0,1	0,4	0,0	-0,3	0,0	-0,6

Извор: Државен завод за статистика (соопштение за БДП за К-2-2023) и пресметки на МФ.

MQS
Partner of Quality Austria
Сертифициран систем според ISO 9001:2015 бр. Q-13700/0

Графикон 1.4. Реални годишни стапки на раст на БДП во ЕУ и регионот, во %

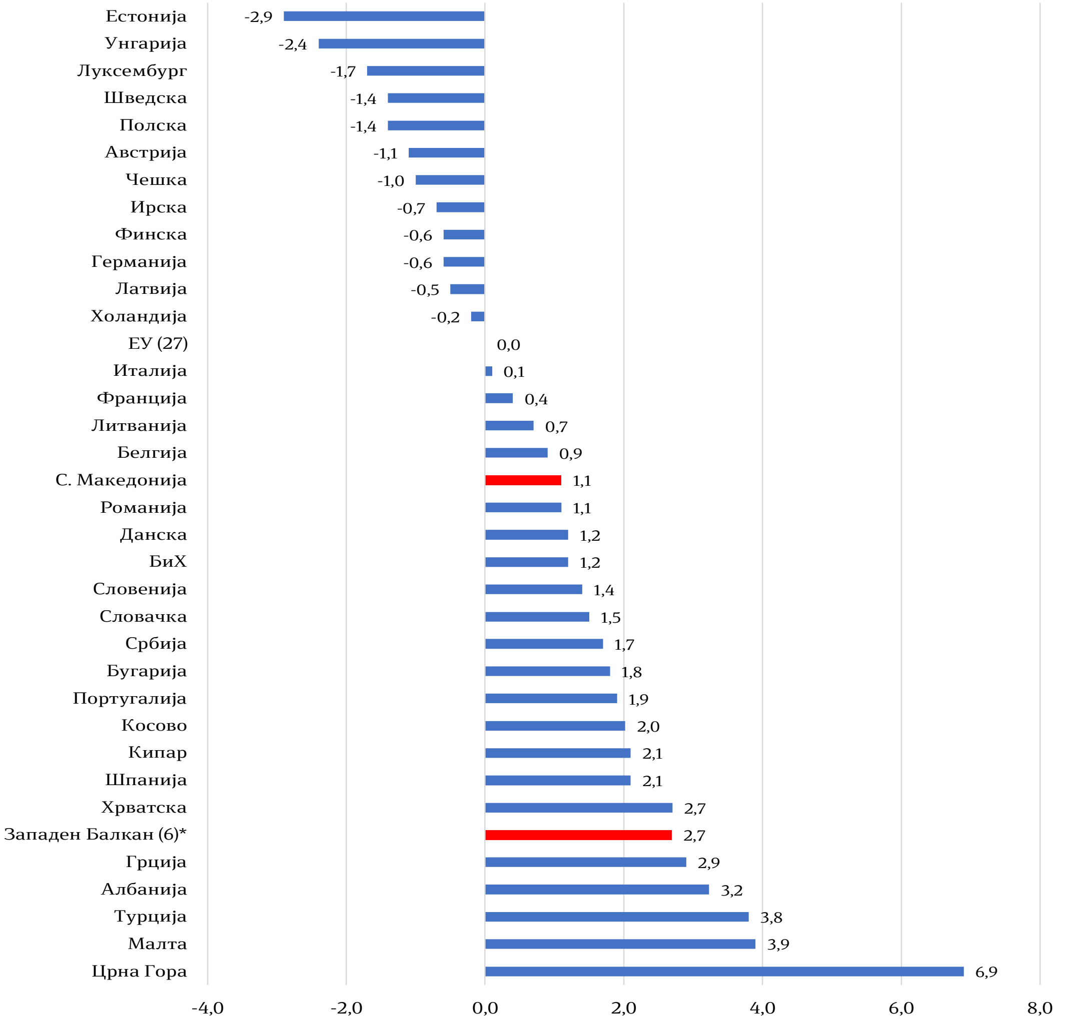

Извор: Евростат и национални заводи за статистика.
*Податокот за Западен Балкан (6) се однесува на земјите: Албанија, БиХ, Косово, С. Македонија, Србија и Црна Гора.

2. Пазар на работна сила

Од почетокот на 2021 година, во сите земји членки на ЕУ, Анкетата за работната сила се спроведува во согласност со Регулативата (ЕУ) бр. 2019/1700 на Европскиот парламент и Советот за социјална статистика и соодветната извршна регулатива на Комисијата (ЕУ) бр. 2019/2240 за областа работна сила. Нив РСМ ги имплементираше во 2023 година, при што претходната Регулатива (ЕЗ) бр. 577/98 е укината. Овие промени предизвикаа прекин на временските серии податоци, па во таа насока

податоците за 2023 година не се споредливи со податоците од претходните години.

Вработеност

Во К-2-2023, според Анкетата на работната сила, **бројот на вработени лица** на возраст од 15 до 89 години изнесува 689.714, што претставува раст од 0,9% (или 6.472 лица), споредено со првиот квартал.

По дејности, најголем број од вработените во К-2-2023 се во услужната дејност (411.014 лица или 59,6% од вкупно вработените), а потоа следи индустријата со вкупно 161.809 лица (23,5% учество во вкупниот број вработени лица), во чии рамки најголем број вработени бележи секторот Преработувачка индустрија (130.757 вработени лица или 19,0% од вкупно вработените). Вработените во земјоделскиот сектор и во градежништвото учествуваат со 8,7% и 7,8% во вкупниот број вработени лица , односно 60.047 и 53.887 лица, соодветно.

Во рамки на услужната дејност, најголем дел од вработените се во секторот Трговија на големо и трговија на мало (104.155 лица или 15,1% од вкупно вработените), следено од секторите: Јавна управа и одбрана (56.979 лица или 8,3% од вкупно вработените), Образование (48.024 лица или 7,0% од вкупно вработените) и Дејности на здравствена и социјална заштита (44.392 лица или 6,4% од вкупно вработените).

Од вкупниот број вработени, 509.650 лица се вработени во субјекти во приватна сопственост (73,9% од вкупно вработените), додека 180.064 лица се вработени во субјекти од мешовита, задружна или државна сопственост (26,1% од вкупно вработените).

Стапката на вработеност во К-2-2023 во категоријата од 15 до 64 години изнесува 56,8%, а во категоријата од 15 до 89 години изнесува 45,5%. Во однос на претходниот квартал стапката на вработеност е зголемена за 0,4 п.п. и 0,3 п.п., соодветно. Кај лицата од 15 до 29 години, стапката на вработеност изнесува 34,8% и што значи дека е повисока за 1,4 п.п. споредено со претходниот квартал.

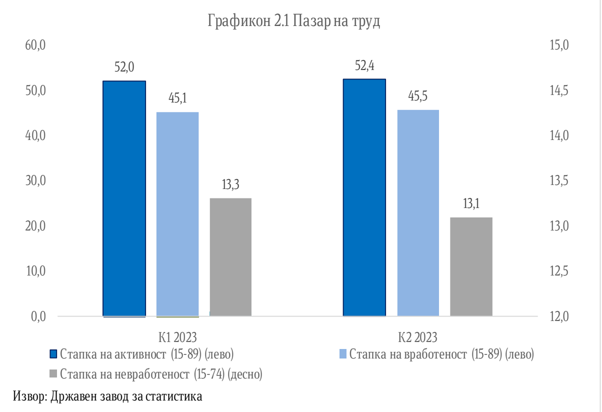

Според половата структура, стапката на вработеност во категоријата 15 - 89 години е значително повисока кај мажите и изнесува 54,3%, наспроти 37,0% кај жените.

Невработеност

Вкупниот број на невработени лица на возраст од 15 до 74 години изнесува 103.888 лица. Во К-2-2023, **стапката на невработеност** во категоријата од 15 до 74 години изнесува 13,1% и е намалена за

0,2 п.п. споредено со претходниот квартал. Стапката на невработеност во категоријата од 15 до 64 години изнесува 13,2%, додека кај младите (од 15 до 29 години) 24,5% и во однос на К-1-2023 година овие стапки се намалени за 0,2 п.п. и 1,2 п.п., соодветно.

Според половата структура, стапката на невработеност кај женското население од возрасната група 15 - 74 во К-2-2023 изнесува 12,8% и е пониска за 0,5 п.п. во однос на стапката на невработеност кај мажите од истата возрасна група, која изнесува 13,3%.

Активно население

Вкупното активно население на возраст од 15 до 89 години во К-2-2023 изнесува 793.602 лица или 52,4% од вкупното работоспособно население.

Според половата структура, стапката на активност кај жените од возрасната група од 15 до 89 години изнесува 42,5% и е пониска за 20,2 п.п. од таа кај мажите (62,6%).

Плати

Просечната месечна **нето-плата** во К-2-2023 изнесува 36.376 денари и е повисока за 15,1% на номинална основа споредено со истиот квартал од 2022 година, додека на реална основа нето-платата е повисока за 3,6%.

Графикон 2.2. Просечна нето-плата
(годишна стапка на раст)

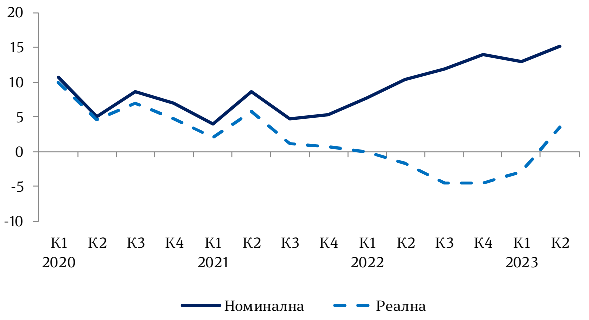

Извор: Државен завод за статистика

Највисока нето-плата во К-2-2023 е исплатена во секторот Информации и комуникации (70.086 денари), по што следат Финансиски дејности и дејности за осигурување со 55.528 денари, секторот Рударство и вадење камен (48.189 денари) и секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација со просечно исплатена нето-плата во висина од 48.173 денари.

Просечната месечна **бруто-плата** во К-2-2023 изнесува 54.254 денари, што претставува раст од 15,4% на номинална основа и 3,8% на реална.

3. Јавни финансии

3.1. Буџетски приходи според економската класификација

Вкупните буџетски приходи во К-2-2023 учествуваат со 31,5% во кварталниот БДП и се повисоки за 10,1% споредено со вториот квартал од 2022 година, а притоа раст бележат даноците од 7,7% и придонесите од 21,3%, додека

неданочните приходи се намалени за 5,3%. Кај даночните приходи, повисока наплата е забележана кај данокот на личен доход, ДДВ, акцизите и увозните давачки.

Наплатата на индиректните даноци во К-2-2023 е зголемена за 8,0%, а на директните даноци за 7,1% во однос на К-2-2022. Гледано од аспект на структурното учество во БДП, учеството на приходите од директни даноци е намалено за 0,1 п.п. на годишно ниво, односно од 5,8% во вториот квартал минатата година на 5,7% од кварталниот БДП во истиот квартал оваа година, а учеството на приходите од индиректни даноци во БДП за К-2-2023 изнесува 12,2% и е пониско за 0,1 п.п. во однос на К-2-2022 кога изнесуваше 12,3%.

Графикон 3.1. Приходи и расходи во К2
(% од номинален квартален БДП)

Извор: Министерство за финансии

Кај **индиректните даноци** приходите од ДДВ доминираат и претставуваат 41,4% од вкупните даночни приходи во К-2-2023 и се зголемени за 4,2% споредено со истиот квартал претходната година. Во структурата на данокот на додадена вредност најголемо е учеството на ДДВ при увоз, по што следи ДДВ од прометот во земјата. Споредено со истиот квартал претходната година, приходите од акцизи се повисоки за 12,9%, а приходите од царински давачки за 18,5%.

Во рамки на **директните даноци**, кај данокот на личен доход е забележано зголемување од 13,8%, а приходите од данокот на добивка бележат минимално намалување од 0,4% во однос на истиот квартал претходната година.

Графикон 3.2. Остварувања на буџетските приходи во К2 2023
(во мил. денари)

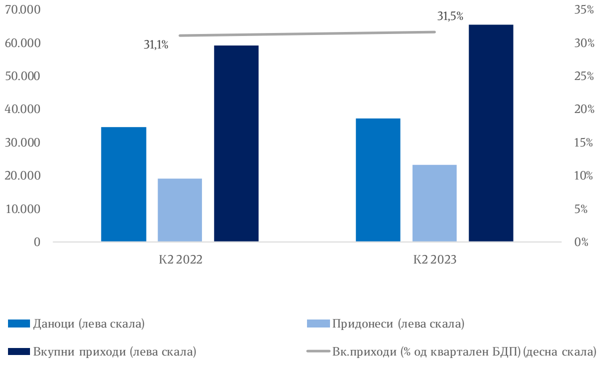

Наплатата на **социјалните придонеси** е повисока за 21,3%, така што зголемување на наплатата е забележано кај сите придонеси, односно кај придонесите за пензиско и инвалидско осигурување за 21,1%, кај придонесите за вработување за 21,8% и кај придонесите за здравствено осигурување за 21,5%.

Неданочните приходи, кои претставуваат 1,9% од кварталниот БДП, во К-2-2023 беа реализирани за 5,3% помалку во однос на истиот квартал од 2022 година.

Капиталните приходи, во кои спаѓаат приходите од закуп на градежно земјиште, продажба на станови и приходи од дивиденди, во К-2-2023 се

пониски за 62,5% на годишна основа. Приходите по основ на **донации од странство** се пониски за 18,4% во споредба со истиот квартал од 2022 г.

3.2. Буџетски расходи според економската класификација

Вкупните буџетски расходи во К-2-2023, со учество од 41,2% во кварталниот БДП, се повисоки за 35,6% споредено со истиот квартал од 2022 година.

Тековните расходи, кои претставуваат 33,2% од кварталниот БДП, учествуваат со 80,5% во вкупните расходи и нивната реализација е за 15,9% повеќе на годишна основа. Во рамки на тековните расходи, расходите за стоки и услуги забележаа зголемување за 9,5%, а расходите за плати и надоместоци за 12,7% во однос на истиот квартал претходната година.

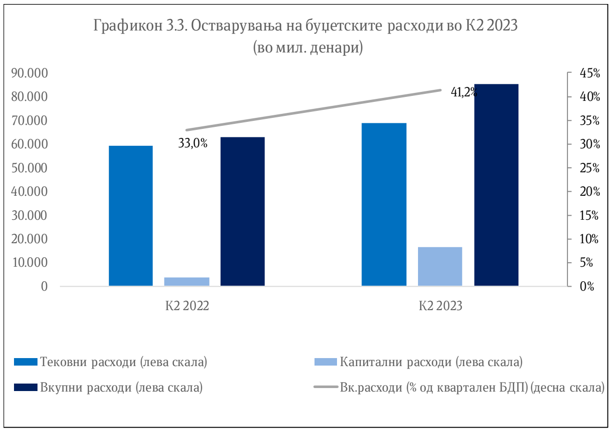

Средствата за трансфери, кои учествуваат со 60,3% во вкупните расходи, имаат реализација за 16,8% повеќе на годишна основа. Социјалните трансфери забележаа раст од 12,2% и учествуваа со 42,8% во вкупните расходи. Расходите за пензии, коишто сочинуваат најголем дел од социјалните трансфери, се зголемија за 13,5% и забележаа учество од 26,6% во вкупните расходи. Учеството на категоријата други трансфери, во која спаѓаат и трансферите кон единиците на локалната самоуправа, во вкупните расходи изнесува 16,8% и забележа зголемување од 29,5% во однос на вториот квартал од 2022 година. Блок и наменските дотации кон единиците за локална самоуправа забележаа зголемување од 15,8%, а субвенциите и трансферите од 38,2% споредено со К-2-2022.

Расходите за каматни плаќања се зголемени за 21,3% на годишна основа, така што расходите по камати на домашен долг забележаа зголемување од 12,2%, а каматните расходи по надворешен долг од 25,2%.

Капиталните расходи, кои претставуваат 8,0% од кварталниот БДП, се реализирани за 359,1% повеќе споредено со истиот квартал од 2022 година и оствари учество од 19,5% во вкупните расходи.

3.3. Расходи по буџетски корисници

Во продолжение е даден осврт на буџетските расходи за најголемите буџетски корисници.

Министерството за труд и социјална политика во К-2-2023 година, реализира 14.023 милиони денари или 26,3% од вкупниот буџет за тековната година. Притоа, најголем дел (66,5%) од расходите во овој период се наменети за тековни трансфери до вонбуџетските фондови, за што се потрошени 9.326 милиони денари или 26,7% од средствата наменети за 2023 година. Втора најзначајна расходна ставка е социјални бенефиции, која учествува со 24,2% во вкупните расходи и за оваа намена се реализирани 26,7% (3.387 милиони денари) од планираните за 2023 година.

Во анализираниот период, Министерството за образование и наука изврши буџетски средства во износ од 8.231 милион денари, што е 25,4% од вкупниот буџет за 2023 година. Најголем дел од расходите (58,9%) претставуваат тековни трансфери до ЕЛС, за што се потрошени 4.846 милион денари или 25,1% од вкупно планираните средства. Плати и надоместоци е втора најзначајна ставка со учество од 16,1%, за што се потрошени 1.329 милиони денари, односно 25,3% од вкупно предвидените.

Владата на Република Северна Македонија во К-2-2023 година реализира вкупно 3.771 милион денари, односно 21,0% од планираните средства за 2023 година. Притоа, капиталните расходи имаат доминантно учество од 79,6% во вкупните расходи на овој буџетски корисник, за што се реализирани 3.002 милиона денари (58,1% од предвидените средства).

Графикон 3.5. Структура на расходи по буџетски корисници во К-2-2023 *(во %)*

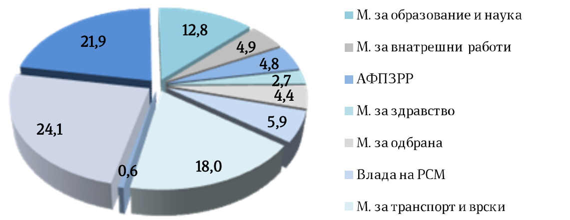

Извор: Министерство за финансии

Во анализираниот период, **Министерството за внатрешни работи** реализира вкупно 3.119 милиони денари, што претставува 24,5% од сопствениот буџет за 2023 година. Најзначајна расходна ставка претставува плати и надоместоци со учество од 67,8%, за што се потрошени 2.116 милион денари или 24,7% од планираното. Втора најзначајна ставка е стоки и услуги со учество од 20,0%, за што се реализирани 624 милион денари или 26,3% од годишниот план.

Во К-2-2023 година, **Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР)** реализира 3.077 милиони денари што претставува 34,9% од

планираните средства за тековната година. За субвенции и трансфери, коишто учествуваат со високи 94,5% во вкупните расходи, реализирани се 39,9% од планираните средства, односно 2.909 милиони денари.

Во периодот К-2-2023 година, **Министерството за здравство** изврши буџетски средства во износ од 1.701 милион денари, што е 24,5% од вкупниот буџет за 2023 година. Расходите за тековни трансфери до вонбуџетските фондови имаат најголемо учество во вкупните расходи и тоа 57,3%, за што се потрошени 974 милиони денари или 32,5% од средствата наменети за 2023 година. За стоки и услуги издвоени се 653 милиони денари, односно 20,6% од вкупно планираните.

Министерството за одбрана во периодот К-2-2023 година реализира 2.827 милиони денари, што е 16,6% од вкупниот буџет за оваа година. Плати и надоместоци има најголемо учество со 47,9% во вкупните расходи, за што во анализираниот период се потрошени 1.354 милиони денари, односно 27,1% од вкупно предвидените. Стоки и услуги е втора најзначајна ставка во структурата на вкупните расходи со учество од 26,0% и исплата од 734 милиони денари, што е 20,3% од планираните средства за тековната година.

Министерството за транспорт и врски во овој период реализира 11.540 милиони денари, што е 57,6% од вкупниот буџет за тековната година. Реализацијата на капиталните расходи, како главна ставка, изнесува 59,3% од предвиденото за цела година (11.170 милиони денари).

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство во периодот К-2-2023 година реализира 363 милиони денари што е 17,5% од вкупниот буџет за оваа година. Плати и надоместоци има најголемо учество со 36,8% во вкупните расходи, за што во анализираниот период се потрошени 134 милиони денари, односно 25,0% од вкупно предвидените. Капитални расходи е втора најзначајна ставка во структурата на вкупните расходи со учество од 36,7% и исплата од 133 милиони денари, што е 14,0% од планираните средства за тековната година.

Управата за јавни приходи во овој период реализира 801 милион денари, што е 24,4% од вкупниот буџет за тековната година. Реализацијата на субвенции и трансфери, како главна ставка, изнесува 29,2% од предвиденото за цела година (616 милиони денари).

Деталните податоци за секој буџетски корисник се прикажани во статистичкиот прилог достапен на следната врска (*http://finance.gov.mk/квартален-економски-извештај/*).

3.4. Буџетски дефицит и државен долг

Во вториот квартал од 2023 година, **дефицитот на консолидираниот Буџет** изнесува 20.053 милиони денари или 9,7% од БДП за овој квартал, а дефицитот на Централниот буџет 20.792 милиона денари, односно 10,0% од кварталниот БДП.

Вкупниот **државен долг** на крајот на К-2-2023 изнесува 50,4% од БДП и забележа зголемување на своето учество во БДП за 0,4 п.п. во однос на К-1-2023. Учеството на надворешниот долг во вкупниот државен долг во однос на К-1-2023 е намалено за 0,8 п.п. и изнесува 61,3%, а учеството на внатрешниот долг е соодветно зголемено и изнесува 38,7% од вкупниот државен долг.

Графикон 3.6. Државен долг и негова структура

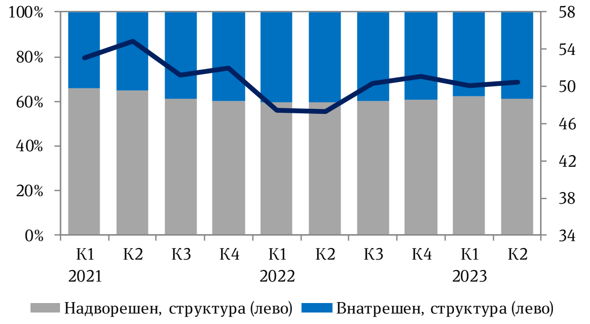

Извор: Министерство за финансии

4. Инфлација и монетарни движења

Стапката на инфлација, мерена според Индексот на трошоци на живот, во К-2-2023 изнесува 11,2% (16,1% во претходниот квартал) на годишна основа и е намалена за 4,9 п.п. во споредба со К-1-2023. Во вториот квартал од 2023 година потрошувачките цени регистрираат понатамошно засилено намалување, што се пресликува од падот на цените на храната и енергентите на светските берзи.

Базичната инфлација во вториот квартал бележи забавување на растот, но сè уште регистрира високи стапки на раст од 9,3% (10,1% во К-1-2023), при што најголем придонес има категоријата Ресторани и хотели. Базичната инфлација се смирува побавно од очекуваното што е последица на заостанатите ефекти од минатогодишните зголемувања на цените на храната и енергентите.

Графикон 4.1. Годишна стапка на инфлација

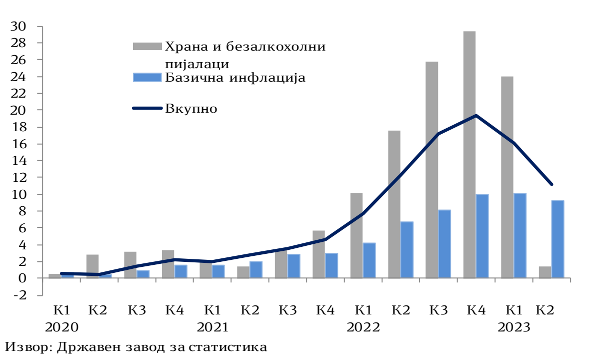

Извор: Државен завод за статистика

Во вториот квартал цените на енергентите и на примарните производи на светските берзи забележуваат понатамошно намалување и смирување по енормниот раст поради ценовните нарушувања предизвикани од војната во Украина и економските последици од неа. Сепак, инфлацијата во еврозоната и во регионот се покажа како поупорна, особено базичната, и покрај напорите на централните банки коишто ги зголемија основните каматни стапки со цел да ја зауздаат.

Гледано по компоненти, цените во категоријата Храна и безалкохолни пијалаци во К-2-2023 регистрираа раст од 14,4% (24,0% во претходниот квартал), што преставува намалување од скоро 10 п.п. во споредба со претходниот квартал и е во согласност со движењата на цените на светските берзи. Нивото на цените на храната е резултат на цените на лебот и житата, месото, млекото, сирењето и јајцата и зеленчукот. Цените на маслото во вториот квартал регистрираа намалување.

Раст на потрошувачките цени во К-2-2023 се бележи и во следните категории: Ресторани и хотели од 17,8%, Мебел, покуќнина и одржување на покуќнина од 15,7%, Домување, вода, електрика, гас и други горива од 14,1%, Разновидни стоки и услуги од 12,8%, Алкохолни пијалаци, тутун и наркотици од 8,7%, Рекреација и култура од 6,8%, Облека и обувки од 4,9%, Здравствена заштита од 4,3%, Образование од 3,6% и Комуникации од 0,8%. Цените во категоријата Транспорт регистрираа намалување од 2,1%, како резултат на намалувањето на цените на горивата. Во првиот квартал цените на мало регистрираа раст од 7,8%.

Како одговор на растечката инфлација и инфлациските очекувања во текот на 2022 година, Народната банка во неколку наврати ја зголеми **основната каматна стапка.** Затегнувањето на монетарната политика продолжи и во првата половина од 2023 година, па така во вториот квартал НБРСМ ја зголеми каматната стапка од 5,50% во март на 6,0% во јуни 2023 година.

Во согласност со зголемувањето на основната каматна стапка, зголемени беа и каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, па така тие изнесуваат 3,90% и 3,95%, соодветно

Примарните пари[1] во К-2-2023 забележаа пад од 2,9% на квартална основа (во претходниот квартал е забележан раст од 2,8%), како резултат на намалувањето на вкупните ликвидни средства за 10,9%, додека готовите пари се зголемија за 4,7%.

Во однос на К-2-2022, примарните пари се намалија за 4,1% (во К-1-2023 е забележан раст од 1,4%), како резултат на падот на вкупните ликвидни средства за 16,4%, додека готовите пари во оптек се зголемија за 9,0%.

---

[1] Ги вклучува готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајната на банките), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

MQS Partner of Quality Austria Сертифициран систем според ISO 9001:2015 Бр. Q-13700/0

Во К-2-2023, најтесната парична маса М1[2] забележа раст од 6,6% во однос на претходниот квартал. Монетарниот агрегат М2 се зголеми за 3,8%, а најширокиот монетарен агрегат М4 регистрира раст од 4,6% на квартална основа.

Вкупниот **депозитен потенцијал**[3] на банките во К-2-2023 се зголеми за 4,5% на квартална основа, по падот од 1,1% во претходниот квартал. Анализирано по сектори, депозитите на претпријатијата и домаќинствата се зголемија за 9,4% и 2,6%, соодветно. Од аспект на валутата, споредено со претходниот квартал, денарските депозити се зголемија за 6,4%, а девизните депозити за 2,3%.

Степенот на евроизација е намален за 0,9 п.п. во споредба со претходниот квартал и изнесува 44,1%, мерено преку учеството на девизните депозити во вкупниот депозитен потенцијал.

Според рочноста, учеството на долгорочните депозити во вкупниот депозитен потенцијал во К-2-2023 се зголеми за 0,7 п.п. споредено со претходниот квартал и изнесува 21,3% (во К-1-2023 изнесуваше 20,6%). Во анализираниот период, краткорочните депозити забележаа зголемување од 0,9%.

Графикон 4.2. Кредити и кредитен раст и М4

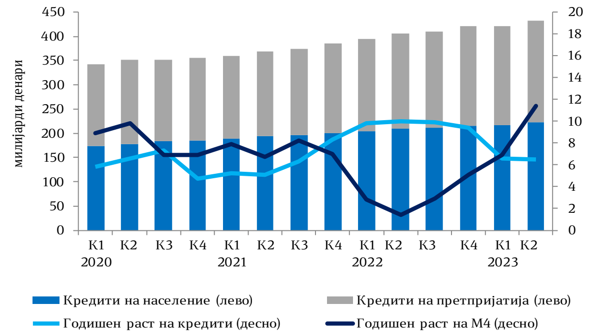

Извор: Народна банка на Република Северна Македонија

Кредитната активност на банките во К-2-2023 се зголеми за 2,6% на квартална основа (во претходниот квартал кредитите стагнираа), во услови на раст на кредитите кон претпријатијата од 3,1% и раст на кредитите кон домаќинствата од 2,2%. Во К-2-2023, од валутен аспект, денарските и девизните кредити се зголемија за 2,3% и 3,1%, соодветно.

Според рочноста, долгорочните кредити во К-2-2023 во однос на претходниот квартал бележат раст од 3,1%, а краткорочните кредити од 0,3%.

Каматната стапка[4] на денарските кредити во К-2-2023 изнесува 5,24% и е зголемена за 0,13 п.п. во споредба со претходниот квартал. Каматната стапка на девизните кредити во К-2-2023 изнесува 4,93% што значи дека е зголемена за 0,4 п.п. во однос на претходниот квартал.

[2] Монетарниот агрегат М1 го сочинуваат готовите пари во оптек и депозитните пари. Монетарниот агрегат М2 го сочинуваат монетарниот агрегат М1 и краткорочните депозити, а монетарниот агрегат М4 е составен од монетарниот агрегат М2 и долгорочните депозити.

[3] Депозитите вклучуваат и пресметана камата.

[4] Во девизните кредити и депозити се вклучени денарските кредити и депозити со валутна клаузула.

Каматната стапка на денарските депозити во К-2-2023 изнесува 1,67% и забележа раст од 0,28 п.п. споредено со претходниот квартал, а каматната стапка на девизните депозити изнесува 0,94% и е зголемена за 0,23 п.п. во однос на претходниот квартал.

Графикон 4.3. Каматни стапки (КС) на депозитни банки

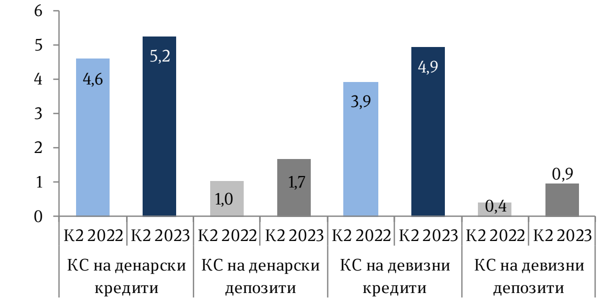

Извор: Народна банка на Република Северна Македонија

Каматната стапка на новоодобрените денарски кредити во К-2-2023 изнесува 5,50%, а на новоодобрените девизни кредити 5,09%. Каматните стапки на новопримените денарски и девизни депозити изнесуваат 2,79% и 1,81%, соодветно.

5. Надворешен сектор

5.1. Надворешнотрговска размена

Според податоците на Државниот завод за статистика вкупната надворешнотрговска размена со странство во К-2-2023 изнесува 4.903,7 милиони евра и бележи пад од 7,4% во однос на истиот квартал од 2022 година.

Графикон 5.1. Извоз и увоз на стоки

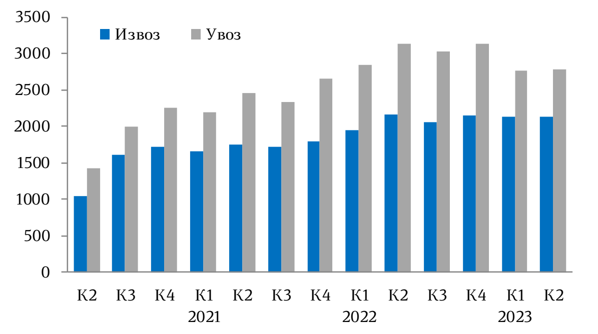

Извозот на стоки во К-2-2023 изнесува 2.125,6 милиони евра и во однос на К-2-2022 бележи пад од 1,5%, додека споредено со претходниот квартал извозот останува на исто ниво.

Анализирано **по сектори** на СМТК (Стандардна меѓународна трговска класификација), во К-2-2023 се забележува пад на извозот на годишна основа во следните сектори:

- производи класирани по материјалот за 36,2% (во чии рамки најголем пад забележаа категориите: железо и челик за 100,4 милиони евра или 40,2%; предиво, ткаенини и текстилни производи за 20,8 милиони евра или 48,7%);

- минерални горива и мазива за 13,4% (нафта и производи од нафта за 27,2 милиона евра или 55,5%);
- суровини освен гориво за 21,1% (метална руда и отпадоци од метал за 20,9 милиони евра или 22,4%) и
- животински и растителни масла за 53,3% (цврсти растителни масла и масти, сирови, рафинирани или фракциони за 3,1 милион евра или 55,0%).

Раст на извозот се забележува во следните сектори:

- машини и транспортни уреди за 17,5% (во чии рамки најголем раст забележаа категориите: друмски возила за 34,7 милиони евра или 34,7%; електрични машини, апарати и делови за 23,8 милиони евра или 8,3%);
- разни готови производи за 14,2% (мебел и негови делови, постелнина, душеци, перници и слично за 21,0 милион евра или 27,4%; облека за 6,4 милиони евра или 6,1%);
- хемиски производи за 1,2% (хемиски материи и производи за 9,5 милиони евра или за 1,5%; медицински и фармацевтски производи за 7,5 милиони евра или за 24,9%);
- пијалаци и тутун за 32,2% (тутун и производи од тутун за 16,0 милиони евра или 41,3%) и
- производи за храна за 3,0% (овошје и зеленчук за 6,7 милиони евра или 5,3%; кафе, чај, какао, зачини и производи од нив за 1,0 милион евра или 16,2%);

Гледано **по економска намена**, во К-2-2023 пад на извозот се забележува во следните групи производи:

- стоки за индустриски набавки за 120,3 милиони евра или 9,3%;
- горива и мазива за 10,4 милиони евра или 15,4%;

Зголемување на извозот има во следните групи производи:

- производи за инвестиции без транспортна опрема за 46,5 милиони евра или 27,8%;
- транспортна опрема за 35,8 милиони евра или 13,0%;
- стоки за широка потрошувачка за 10,4 милиони евра или 5,0% и
- храна и пијалаци од 6,6 милиони евра или 4,3%.

Увозот на стоки во К-2-2023 изнесува 2.778,1 милион евра и е намален за 11,5% во однос на К-2-2022, додека во однос на претходниот квартал бележи раст од 0,7%.

Анализирано **по сектори** на СМТК, намалување на увозот во К-2-2023 во однос на К-2-2022 се забележува во следните сектори:

- минерални горива и мазива за 42,3% (во чии рамки најголем пад забележаа категориите: нафта и производи од нафта за 116,6 милиони евра или 38,5%; електрична енергија за 97,1 милион евра или 71,9%);
- производи класирани по материјалот за 14,4% (железо и челик за 86,4 милиони евра или 43,5%; обоени метали за 64,7 милиони евра или 15,3%);

- хемиски производи за 13,9% (неоргански хемиски производи за 62,9 милиони евра или за 39,7%);
- суровини освен гориво за 30,8% (метална руда и отпадоци од метал за 21,1 милион евра или 39,6%) и
- животински и растителни масла за 54,1% (цврсти растителни масла и масти, сирови, рафинирани или фракциони за 16,7 милиони евра или 57,6%).

Зголемување на увозот се забележува во следните сектори:

- машини и транспортни уреди за 12,2% (во чии рамки најголем раст забележаа категориите: друмски возила за 29,7 милиони евра или 30,6%; електрични машини, апарати и делови за 22,3 милиони евра или 8,0%);
- производи за храна за 9,5% (месо и преработки од месо за 7,1 милион евра или 15,1%; овошје и зеленчук за 5,1 милион евра или 16,2%, кафе, чај, какао, зачини и производи од нив за 4,8 милиони евра или 22,6%);
- разни готови производи за 7,9% (професионални, научни и контролни инструменти и апарати за 4,2 милиона евра или 24,3%) и
- пијалаци и тутун за 4,3% (пијалаци за 0,8 милиони евра или 3,8%).

Гледано **по економска намена**, во К-2-2023 пад на увозот има во следните групи производи:

- стоки за индустриски набавки за 274,3 милиони евра или 17,1% и
- горива и мазива за 210,9 милиони евра или 41,7%.

Зголемување на увозот се забележува во следните групи производи:

- производи за инвестиции без транспортна опрема за 42,0 милиона евра или 10,6%;
- транспортна опрема за 34,9 милиони евра или 26,9%;
- стоки за широка потрошувачка за 34,7 милиони евра или 14,2% и
- храна и пијалаци за 6,6 милиони евра или 2,5%.

Графикон 5.2. Земји со најголемо учество во извозот (лево) и во увозот (десно) во К-2-2023

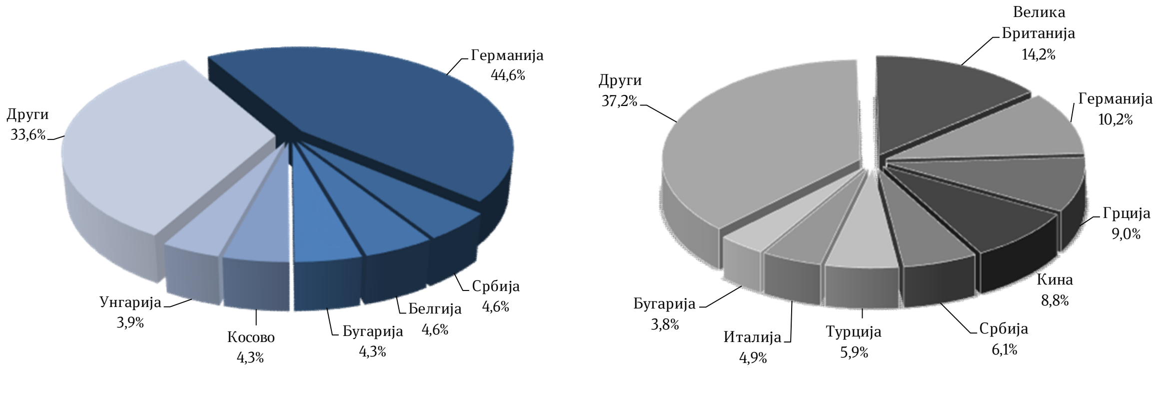

Извор: Пресметки на Министерството за финансии врз база на податоци од ДЗС

Надворешнотрговската размена на Европската Унија (ЕУ 27[5]) во К-2-2023 е намалена за 3,5% во однос на К-2-2022, со што учеството на размената со оваа интеграција во вкупната надворешнотрговска размена изнесува 61,9% и е зголемено за 2,5 п.п. споредено со вториот квартал од 2022 година. Притоа, во К-2-2023 извозот на стоки учествува со 79,9%, а увозот на стоки со 48,2%.

[5]Започнувајќи од февруари 2020 година, Велика Британија се распределува во групацијата - Останати земји

5.2. Платен биланс

Според податоците од Народната банка на Република Северна Македонија, во К-2-2023 на **тековната сметка** на билансот на плаќања е регистриран дефицит од 116,9 милиони евра, што претставува 3,5% од кварталниот БДП, наспроти дефицитот од 7,6% од БДП забележан во истиот квартал од 2022 година.

Графикон 5. 3. Салдо на тековна сметка
(во милиони евра)

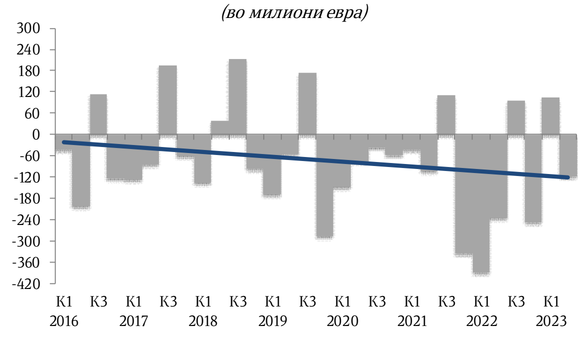

Извор: Народна банка на Република Северна Македонија

Анализирано на годишна основа, дефицитот на тековната сметка во К-2-2023 е намален за 117,1 милион евра, односно 50,1%, што се должи на намалувањето на дефицитот на сметката на стоки за 34,3%, како и на намалувањето на суфицитот на сметката на услуги за 91,3% и на сметката на секундарен доход за 0,5%. Спротивно влијание имаше зголемувањето на дефицитот на сметката на примарен доход за 29,1%.

Во К-2-2023 **трговскиот дефицит** е намален за 308,3 милиони евра на годишно ниво, додека во процент од кварталниот БДП е намален за 11,5 п.п. на годишна основа, односно изнесува 17,6%.

Графикон 5. 4. Тековна сметка на платниот биланс
(салдо, во милиони евра)

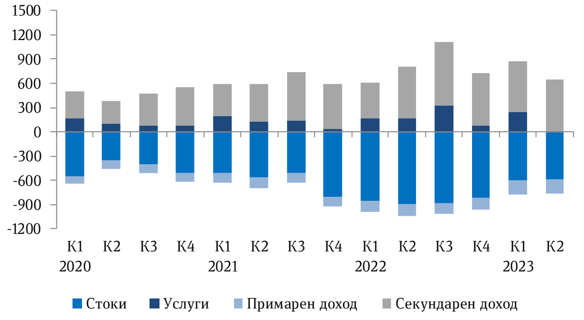

Извор: Народна банка на Република Северна Македонија

Суфицитот на **сметката на услуги** во К-2-2023 изнесува 14,1 милион евра и во однос на истиот квартал од 2022 година е намален за 148,3 милиони евра. **Трговската отвореност** на Република Северна Македонија во К-2-2023 изнесува 165,1% од кварталниот БДП и во однос на К-2-2022 е намалена за 15,4 п.п..

Сметката на **примарен доход** во К-2-2023 забележа дефицит од 176,8 милиони евра. Тој е зголемен за 39,9 милиони евра на годишно ниво.

Суфицитот на сметката на **секундарен доход** во К-2-2023 изнесува 636,9 милиони евра и на годишно ниво е намален за 3,0 милиони евра. Падот се должи на намалувањето на

официјалните трансфери за 9,8 милиони евра, кои во сметката на секундарниот доход учествуваат со 1,5%, додека тековните трансфери се зголемени за 6,7 милиони евра, а во сметката на секундарниот доход учествуваат со 98,5%.

Дефицитот на **капиталната сметка** во К-2-2023 изнесува 0,5 милиони евра и во однос на истиот квартал од 2022 година е намален за 0,1 милион евра.

Графикон 5. 5. СДИ во земјата

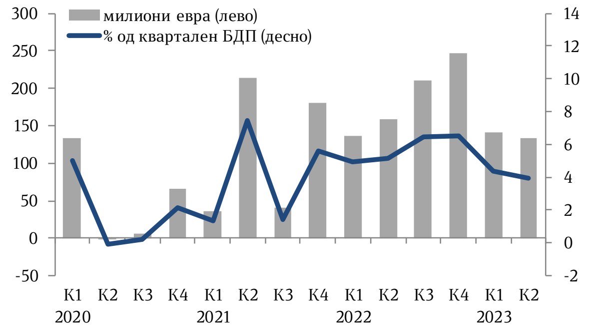

Извор: Народна банка на Република Северна Македонија и пресметки на МФ

Странските директни инвестиции (СДИ) во земјата во К-2-2023 изнесуваат 133,2 милиона евра и во однос на К-2-2022 се намалени за 26,0 милиони евра. Приливот на СДИ во овој период потекнува од сопственички капитал (по овој основ е остварен 51,4% од вкупниот прилив на СДИ) и од реинвестирање на добивката (49,6% од вкупниот прилив на СДИ), додека по основ на должнички инструменти е регистриран одлив.

Портфолио инвестициите во К-2-2023 изнесуваат 20,2 милиона евра и во однос на истиот квартал од претходната година се намалени за 48,9 милиони евра.

Останатите инвестиции во К-2-2023 се негативни и изнесуваат 67,6 милиони евра. Во рамки на категоријата останати инвестиции, валутите и депозитите изнесуваат 120,6 милиони евра, додека сметките на заемите и трговските кредити и аванси бележат негативно салдо од 174,9 и 12,5 милиони евра, соодветно.

Девизните резерви на крајот на вториот квартал од 2023 година изнесуваат 4,2 милијарди евра и во однос на К-2-2022 се зголемени за 34,5%. Девизните резерви на крајот на К-2-2023 обезбедуваат 4,1-месечна покриеност на увозот на стоки и услуги од претходниот 12-месечен период.